

CIVILNA ZAŠTITA KAO SEGMENT BEZBJEDNOSTI NA NIVOU LOKALNE ZAJEDNICE

Dražen Erkić, Mirjana Bakmaz, Krista Radović

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac, Cara Lazara bb 71350 Sokolac. Istočno Sarajevo, Bosna i Hercegovina, drazan.erkic@hotmail.com

ABSTRAKT

Čovjek kao pojedinac ili dio društva u prošlosti susretao je se sa različitim opasnostima i prijetnjama po njegovu ličnu bezbjednost i bezbjednost njegove imovine. Sve do, gotovo, polovine 20. vijeka najveća opasnost po države, čovjeka, materijalna i kulturna dobra bio je rat. Razvojem nauke, tehnike, sve većim prometom roba i usluga, odnosno razvojem društva u cijelosti, sve češće se kao prijetnje čovjeku i normalnom funkcionisanju društva pojavljuju prirodne i druge nesreće, kao što su poplave, klizišta, zemljotresi, olujni vjetrovi, požari i sl. Kod ovakvih bezbjednosnih prijetnji ljudima i materijalnim dobrima, pored drugih subjekata bezbjednosti, civilna zaštita zauzima centralno mjesto. Njena uloga je prepoznatljiva ne samo na lokalnom i državnom nivou, nego i na međunarodnom. Kao segment bezbjednosti, civilna zaštita je postojala oduvijek, kao čovjekov pratilac i garant opstanka u prirodi, ali u različitoj formi i obliku djelovanja. Ovaj rad ima za cilj da ukaže na sam značaj i ulogu civilne zaštite na različitim nivoima organizovanja, a posebno na nivou lokalne zajednice, njen način organizovanja i postupanja, ali isto tako u ovom radu jasno će se ukazati na istorijski razvoj i određenje civilne zaštite i njenu poveznicu sa lokalnom samoupravom i civilnom odbranom. Takođe, u ovom radu će se ukazati, ali i najbolje spoznati njena potreba za postojanjem na lokalnom nivou, s obzirom da na tom nivou organizovanja stanovništva, ljudi najdirektnije ostvaruju svoja prava i zadovoljavaju svoje elementarne potrebe.

Ključne riječi: civilna zaštita, bezbjednost, civilna odbrana, lokalna zajednica, lokalna samouprava.

UVOD

Kroz svoj razvojni put i kroz različito vrijeme, ljudski rod, čovjek kao svjesno ljudsko biće susretao je se sa različitim oblicima ugrožavanja njegove bezbjednosti, ali ugrožavanja i njegove imovine. Svakao, različit je bio oblik, ali i intenzitet takvih prijetnji i opasnosti, s obzirom na razvoj društveno političkog života, rada i razvoja uopšte. Civilna zaštita u prošlosti, pa tako i danas prvenstveno se veže za civilno stanovništvo i ne borbena dejstva, tj. rat. Kako navodi Jakovljević „razvoj civilne zaštite je diktiran, pre svega, ratnim posledicama i fizionomijom minulih ratova. Civilna zaštita je postala neophodnost u zaštiti i spasavanju ne-borbenog stanovništva u ratu, što znači da u ranijem periodu, sve do kraja Prvog svetskog rata, takva organizacija nije ni bila potrebna, jer su rat vodili vojnici i oni su stradali. S pojavljivanjem avijacije i, oružja za masovno uništavanje i onesposobljavanje, kada su masovno stradali civili (ne-borbena stanovništvo), nastala je potreba da se društvo organizuje kroz civilnu zaštitu, a ta organizacija je morala biti uređena i međunarodnim konvencijama“ (Jakovljević, 2006, str. 41). Zajednička odrednica za civilnu zaštitu kroz sve periode, počevši od njenog zvaničnog osnivanja pa do danas, je pomoć u zaštiti ljudi i njegovih materijalnih i svakih drugih dobara. Ona se posmatra prije svega kao visoko humana organizacija koja u većini zemalja Evrope i Svijeta, funkcioniše kako na državnom tako i na lokalnom nivou. Svakako, uloga civilne zaštite je direktnija i prepoznatljivija na lokalnom nivou, što je i razumnjivo, s obzirom da građani na tom nivou organizovanja društva, društveno-političkog života, mogu najdirektnije da se sureću sa konkretnim njenim aktivnostima i djelima, počevši od manjih humanitarnih akcija u

pomoći stanovništvu (pomoć u sanaciji komunalnih potreba, edukacija stanovništva itd.), pa do elementarnih nesreća, kao što su poplave, požari, klizišta i sl. Značaj, ali i uloga civilne zaštite na lokalnom nivo je najlakše i mjerljiva, pa se često na osnovu ocjene lokalne civilne zaštite, posmatra i veći nivo njenog organizovanja, a to je najčešće državni, nacionalni nivo. Bez ikakve dileme, novije vrijeme, vrijeme u kojem je stanovništvo sve češće ugroženo ne ratnim prijetnjama, sve više daje na značaju i ulozu civilne zaštite. Svjedoci smo da gotovo nema dana da se negdje ne dešavaju elementarne nepogode koje prozrokuju velike štete imovini, kulturnim i drugim dobrima, ali i sve više ugrožavaju živote ljudi sa teškim poslasticama po njihovo zdravlje, pa čak i smrt. Česta je pojava snažnih olujnih vjetrova, poplava, požara, zemljotresa, aktiviranje vulkana, zarazne bolesti i sl. gdje se civilna zaštita pojavljuje ka segment u sistemu bezbjednosti i to sa veoma prepoznatljivom ulogom i značajnim doprinosom. Kroz civilnu zaštitu, kao sistem zaštite civilnog stanovništva, lokalna zajednica nastoji da bude u funkciji da građani i njihova imovina budu bezbjedni, kao i da njihova elementarna prava i potrebe ne budu ugrožena. Kao što je rečeno, uloga civilne zaštite se doživljava od strane građana prije svega kao istinska životna potreba, kako za njih same tako i za druge pravne subjekte i životnu i radnu sredinu. Civilna zaštita se pokazuje kao vrlo dinamična aktivnost, što je i normalno na različitost oblika i izvora prijetnji stanovništvu. Kako bi bila u funkciji pomoći, lokalna zajednica na svom području, pa tako i država na najvišem nivou nastoji civilnu zaštitu da razvija u skladu sa potrebama stanovništva, ali i da je oblikuje u skladu sa međunarodnim aktima i procedurama.

CIVILNA ZAŠTITA – ISTORIJSKI KONTEKST I ODREĐENJE

U kontekstu što boljeg razumjevanja i shvatanja civilne zaštite, neophodno je ukazati na samu genezu nastanka i razvoja kroz istoriju. Samo određenje položaja civilne zaštite vezuje se prije svega za Ženevske konvencije, a prva konvencija koja je donesena datira od 22. avgusta 1864. godine, koja je revidirana 1906, 1929. i 1949. godine. U početku sama primjena i kontrola, kao i sankcije prema prekršiocima odredaba konvencije, bilo je otežano i bez nekih posebnih rezultata. Međutim, u mnoštvu međunarodnih pravnih dokumenata u novije vrijeme predviđa zabranu napada na zaštićene vrijednosti, a posebno na civilno stanovništvo. Civilna zaštita kroz svoj razvojni put nastoji sebi obezbjediti prepoznatljiv status međunarodnog karaktera. Kako navodi Jakovljević „ sva dugogodišnja nastojanja za adekvatnim regulisanjem međunarodnog statusa civilne zaštite urodile su plodom tek na diplomatskoj konferenciji u Ženevi 10. juna 1977. godine donošenjem dva dopunska protokola uz Ženevske konvencije od od 12. avgusta 1949. godine, i to Dopunskog protokola o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I) i Dopunskog protokola o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol II). U Dopunskim Protokolima uz Ženevske konvencije (1977) posebna pažnja je posvećena statusu i regulativi civilne zaštite. Načelno njima se reguliše sledeće:

- definiše se civilna zaštita u funkcionalnom i organizacionom smislu;
- utvrđuju se ciljevi i zadaci humanitarne organizacije i primena međunarodnopravne zaštite u toj oblasti;
- određuje se sadržaj opšte zaštite civilnih organizacija civilne zaštite, njihovog osoblja, ostalih civila angažovanih na obavljanju zadataka civilne zaštite, kao i zgrada, materijala, skloništa i predmeta koji se koriste za civilnu zaštitu;
- posebno je regulisano pitanje funkcionisanja civilne zaštite na okupiranim teritorijama i prava i dužnosti okupatora u vezi s tim;
- predviđena je primena odredaba protokola i na civilne organizacije civilne zaštite, neutralnih i drugih država, koje nisu strane u sukobu, kao i međunarodnih koordinirajućih organizacija;
- određeni su uslovi pod kojima prestaje zaštita organizacijama civilne zaštite, njihovom osoblju, zgradama, skloništim i materijalima;
- utvrđen je međunarodni znak civilne zaštite i način i postupci identifikacije civilne zaštite;
- predviđeni su posebni uslovi zaštite pripadnika oružanih snaga i vojnih jedinica određenih organizacija civilne zaštite“ (Jakovljević, 2006, str. 43-44).

Iz ovog protokola proizilaze mnoge bitne odrednice za civilnu zaštitu. Prema Huseinbašiću „ovaj Protokol je izuzetno značajan za pravnu regulativu Civilne zaštite, a posebno za status osoblja, objekata, transportnih i drugih sredstava koji pripadaju civilnoj zaštiti i nalaze se u funkciji zaštite i spašavanja. Po svom određenju, po načelima organiziranja, po zadacima, namjeni i obilježjima Civilna zaštita se ovim Protokolom čini prepoznatljivom i zaštićenom. Međunarodni znak Civilne zaštite osigurava pravnu zaštitu, ali i obavezuje da se međunarodno pravni status ne smije zloupotrijebiti. Dok Civilna zaštita obavlja zadatke iz svog djelokruga pridržavajući se utvrđenog statusa osigurana joj je zaštita po konvencijama. Protokolom se navodi 15 zadataka iz njenog djelokruga: - služba uzbune, - evakuacija, - stavljanje na raspolaganje i organiziranje skloništa, - primjena mjera zamračivanja, - spašavanje, - sanitetska služba uključujući prvu pomoć i vjersku pomoć, - borba protiv požara, - otkrivanje i označavanje opasnih zona, - dekontaminacija i druge slične mjere, - pružanje hitnog smještaja-opskrbe, - hitna pomoć u u uspostavljanju i održavanju reda u postradalim zonama, - hitno uspostavljanje neophodnih službi od javnog interesa, - hitno sahranjivanje, - pomoć u očuvanju dobara bitnih za opstanak i dopunske aktivnosti potrebne za obavljanje bilo kojih zadataka, uključujući, ali ne i ograničavajući se na planiranje i organizaciju“ (Huseinbašić, 2007, str. 28-30).

Kroz samu organizaciju i funkcionisanje civilne zaštite evidentna njena humanitarna uloga, ali i svaka druga uloga u zaštiti stanovništva i materijalnih, kulturnih i drugih dobara. Međutim, nemoguće je putem civilne zaštite ostvariti potpunu zaštitu stanovništva, bez obzira što je današnja civilna zaštita na visokom nivou organizovanja. Iz odredaba Protokola, a kako navodi isti autor „sam izraz civilna zaštita znači obavljanje humanitarnih aktivnosti radi zaštite civilnog stanovništva od opasnosti i pomoći u savladavanju tih neposrednih opasnosti, neprijateljstava ili nesreća, kao i obezbjeđenja potrebnih uslova za preživljavanje“ (Ibidem, str. 44). Radi što boljeg razumjevanja koncepta rada i djelovanja civilne zaštite neophodno je definisati samu civilnu zaštitu. Kao što za pojam bezbjednosti postoji više definicija i određenje, bez jedne jedinstvene i univerzalne definicije, tako je slučaj i sa civilnom zaštitom. Međutim, ipak pojedina određenja zavređuju pažnju da se navedu. Pa tako, prema Okvirnom Zakonu o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini „civilna zaštita je planski organiziran dio sistema zaštite od prirodnih i drugih nesreća koja obuhvata: organiziranje, pripremanje i učešće građana, preduzeća i drugih pravnih lica i profesionalnih službi, organiziranje i udruživanje na zaštiti i spašavanju ljudi, materijalnih dobara i okoliša od prirodnih i drugih nesreća, te njihovih posljedica. Civilna zaštita je humanitarnog i civilnog karaktera“ (Okvirni Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini, 2008, Sl. gl. BiH 50/08, čl.2, t.2). Nešto drugačije određenje civilne zaštite daje Huseinbašić prema kojem je „civilna zaštita dio Civilne odbrane Bosne i Hercegovine, organizira se i provodi kao dio sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih i kulturnih dobara od ratnih razaranja, elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća i opasnosti u miru i ratu“ (Huseinbašić, 2007, str. 37). U mnogim definicijama civilne zaštite često se susreće pojam civilna odbrana. Pojam civilna odbrana se spominje prvi put u Velikoj Britaniji 1904. godine. Kao i civilna zaštita, tako i civilna odbrana ima mnoštvo definicija koje je definišu. U vezi pojmovnog određenja civilne odbrane vrijedno je istaći viđenje Javorovića po kojem je „civilna odbrana dio odbrane i zaštite (u funkcionalnom i organizacijskom pogledu) koji se bavi zaštitom, odbranom i spašavanjem stanovništva i materijalnih dobara od prirodnih i tehničkih katastrofa i drugih velikih nesreća i ratnih razaranja, stvaranje uvjeta za normalan život i rad na postradalim područjima, snabdjevanje civilnog stanovništva u neoružanoj borbi i otporu agresoru i stvaranju uvjeta za ukupnu odbranu i zaštitu (promatranje i javljanje, pozadinske aktivnosti stanovništva i sl.)“ (Javorović, 1992, str. 25). Za razliku od Javorovića Sukljenik pod civilnom odbranom podrazumjeva „sveukupnost preventivnih i spasilačkih akcija čiji je cilj otklanjanje posljedica razaranja u oblastima (rejonima) ratnih operacija i smanjenje gubitaka civilnog stanovništva, koji se uglavnom javljaju kao posljedica vazdušnih napada na teritoriju zaraćenih država. Osim toga, civilna odbrana je odgovorna za organizaciju i izvođenje efikasnih akcija spasavanja za vreme elementarnih nepogoda i katastrofa u vreme mira“ (Sukljenik, 1976, str. 9). Postoje mnoge nedoumice oko toga da li je civilna zaštita i civilna odbrana jedan isti pojam ili da li je jedan od njih obuhvata drugi. Da bi se što približnije pojasnila ova nedoumica, stajalište koje navodi Huseinbašić je veoma korisno, po kojem „civilna odbrana i civilna zaštita tretirane su kao

dio odbranbenog sistem i vrlo često u razmatranjima mnogih teoretičara i praktičara ovi pojmovi su tretirani kao sinonimi. Ima li razlike i u čemu je ta razlika? Bez ulaska u lingvističku ili semantičku analizu pojmovi „odbrana“ i „zaštita“ različiti su. To se vidi iz definiranja pojmova. Iz pojma „odbrana“ proizilazi militantna funkcija, a pojam „zaštita“ asocira na prirodnu reakciju da se na opasnost reagira zaštitom: od refleksne reakcije do organizirane aktivnosti pojedinca, pa i ukupnog sistema države. Civilna odbrana je širi pojam. Ona uključuje čitav spektar aktivnosti što države samostalno uređuju u vlastitim propisima“ (Huseinbašić, 2007, str. 35). Nakon određenja i civilne zaštite i civilne odbrane, neophodno je ukazati i na samu ulogu civilne zaštite. Kao što se može uočiti civilna zaštita je jedna vrsta organizacije koja je odgovorna za sagledavanje i pripremanje za zaštitu od različitih vrsta nesreća, postavljanjem i održanjem strategije zaštite i spasavanja i primjeni iskustvenih saznanja na buduće događaje u kojima je ugroženo civilno stanovništvo i imovina. Prema Jakovljeviću „civilna zaštita ima savetodavnu ulogu koju realizuje kao tehnički savetodavac države u vezi sa zaštitom od nesreća. Ona vrši pritisak na vladu da ugradi prevenciju nesreće i mere pripravnosti u dugoročnu ekonomsku i socijalnu razvojnu politiku i da u budžetu obezbedi sredstva za te aktivnosti, uprkos finansijskim ograničenjima kod najvećeg broja zemalja. Civilna zaštita mora zahtevati da se smatraju kao prioritetne preventivne i pripremne mere kojima mogu da se smanje negativni događaji i posledice nesreća, kao i da se založi za obezbeđenje sredstava za preduzimanje mera pomoći i saniranje posledica“ (Jakovljević, 2006, str. 61).

CIVILNA ZAŠTITA – ORGANIZACIJA I FUNKCIONISANJE U LOKALNOJ ZAJEDNICI

Nakon raspada SFRJ, civilna zaštita u Bosni i Hercegovini prolazi i kroz ratni period od 1992-1995. godine, što itekako utiče na samu njenu organizaciju i funkcionisanje. U tom periodu civilna zaštita u BiH prepoznatljiva je na nivou Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH. Tako u poslijeratnom periodu civilna zaštita dolazi u fazu neke vrste kvalitetnijeg rada, organizovanja i funkcionisanja. Ono što je nepobitna činjenica, bez obzira na sve prednosti i mane kako sadašnjeg tako i bivšeg sistema civilne zaštite, jasno se primjećuje da je civilna zaštita izdvojena iz resora odbrane i da su u sam sistem civilne zaštite uključeni i drugi subjekti i organi, prije svih preduzeća i službe koje u opisu svog rada i djelovanja se bave zaštitom i spašavanjem. U Republici Srpskoj donošenjem Zakona o civilnoj zaštiti 1998. godine, civilna zaštita je izdvojena iz resora odbrane, a u Federaciji Bosne i Hercegovine 1999. godine, donošenjem Zakona o ministrastvima i drugim organima federalne uprave. Nakon izdvajanja iz resora odbrane, civilna zaštita u oba entiteta u BiH doživljava vrlo intezivan razvoj. I u Republici Srpskoj i Federaciji BiH doneseni su posebni zakoni. Tako 2002. godine u Republici Srpskoj donesen je Zakon o civilnoj zaštiti, dok je 2003. godine u Federaciji BiH donesen Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, ali je ovaj Zakon izmjenjen 2006. godine. Osnovani su operativni centri civilne zaštite, kao organizacijski dijelovi svih nivoa organiziranja civilne zaštite u Bosni i Hercegovini. Kada je u pitanju Brčko Distriktu BiH, sve do kraja 2002. godine bila je zabrana postojanja civilne zaštite na osnovu odluke supervizora međunarodne zajednice. Odlukom Vlade Brčko Distrikta BiH od 01.01.2003. godine. uspostavljena je civilna zaštita Brčko Distrikta BiH. Kako navodi Huseinbašić „u sijeni reforme sistema odbrane, a naročito višegodišnje aktivnosti na reformi policije, više od dvije godine odvijale su se aktivnosti na izradi Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini. Rezultat usaglašavanja producirao je 15. maja 2008. godine Okvirni Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, broj: 50/08). U sistemu zaštite i spašavanja Civilna zaštita ima centralno mjesto i ulogu. Ona je vladin sektor kojoj su organi upravljanja (Vijeće ministara i vlade nižih nivoa vlasti) „povjerali“ objedinjavanje i operativno-stručno rukovođenje aktivnostima svih podsistema i elemenata sistema zaštite i spašavanja“ (Huseinbašić, 2009, str. 61-62). S obzirom na navedenu nezakonsku regulativu koja definiše ulogu i zadatak civilne zaštite na državnom, entiteskom i nivou Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, zanimljivo je njeno funkcionisanje i djelovanje na nivou lokalne zajednice, odnosno lokalne samouprave. Prije samog predočavanja njenog rada i djelovanja na ovom nivou organizovanja, neophodno je odrediti lokalnu zajednicu i lokalnu samupravu. Prema gledištu Hawley „formalna definicija lokalne zajednice obilježava strukturu odnosa putem kojih stanovništvo vezano za

određeno područje (*localized*) zadovoljava svoje svakodnevne potrebe“ (Hawley, 1950, str. 180). Zanimljivo je viđenje i Bandera po kojem on lokalnu zajednicu shvata kao „društveni sistem koji je ništa drugo do skup podsistema kao što su obitelj, škole, crkve i poduzeća na određenom teritoriju“ (Bander, 1958, str. 241). Za razliku od definisanja lokalne zajednice lokalna samouprava prema Pejanoviću je „jedna od institucija koja se u istorijskom razvitku društva uspostavila i afirmisala kao demokratska institucija građana u lokalnoj zajednici jeste lokalna samouprava. Zapravo, kada se u jednoj lokalnoj zajednici, a to znači u jednom ili više povezanih naselja, obrazuje političko-pravna i sistemska institucija, onda ta lokalna zajednica stiče status lokalne samouprave“ (Pejanović, 2013, str. 129). U pogledu rada civilne zaštite na nivou lokalne zajednice u Republici Srpskoj, a prema Zakonu o civilnoj zaštiti RS „za rukovođenje akcijama civilne zaštite Republike, odnosno na području grada – opštine, te za obavljanje drugih poslova u zaštiti i spašavanju, u skladu sa zakonom i drugim propisima, osnivaju se štabovi civilne zaštite, kao operativno – stručni organi...“ (Zakon o civilnoj zaštiti RS, 26/02, čl. 87). Kada je u pitanju Federacija BiH „za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja na teritoriji Federacije, odnosno na području kantona i općine, te za obavljanje drugih poslova u zaštiti i spašavanju u skladu sa zakonom i drugim propisima, osnivaju se štabovi civilne zaštite, kao operativno stručni organi...“ (Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara ... FBiH, 39/03 i 22/06, čl. 106). Brčko Distrikt BiH nema poseban zakon za oblast zaštite i spašavanja, nego su pojedinačnim aktima formirani štabovi civilne zaštite. Štabovi civilne zaštite na nivou lokalne zajednice u Bosni i Hercegovini, najdirektnije su u neposrednom kontaktu sa stanovništvom u toj lokalnoj zajednici i baš na tom nivou organizovanja ljudi, aktivnosti i mjere civilne zaštite najneposrednije se osjete, te je iz tih razloga najbolje vidljiv efekat njihovog rada. Kroz civilnu zaštitu na nivou lokalne zajednice, lokalna samouprava putem svojih stručnih službi i organa vrlo često koordinirano djeluje, pa i kroz tu vrstu saradnje građani učestvuju u zajedničkim aktivnostima što im omogućuje da uoči njenu efektivnost i još više postane prisna, kao bi učestvovala u zaštiti i spašavanju. Sve akcije civilne zaštite najdirektnije i neposrednije se tiču i zaštite ljudi i njihovih materijalnih, kulturnih i drugih dobara, pa je opravdano očekivati aktivno uključivanje građana u lokalnoj zajednici da doprinose u njenom opremanju, obuci i usavršavanju. Kroz lokalne gradske, odnosno opštinske parlamente česte su inicijative da se budžetom zahtjeva izdvajanje određenih finansijskih sredstava u cilju poboljšanja statusa civilne zaštite na nivou lokalne zajednice, kao i njeno što bolje povezivanje sa drugim subjektima u zaštiti i spašavanju.

CIVILNA ZAŠTITA U SISTEMU BEZBJEDNOSTI

Civilna zaštita je neodvojiva kategorija od države i kao takva je prepoznatljiva u međunarodnim okvirima. Ona je ujedno i bezbjednosna odrednica i u kontekstu sistema bezbjednosti zauzima značajno mjesto u okviru unutrašnje bezbjednosti. U kontekstu što boljeg razumjevanja civilne zaštite kao segmenta bezbjednosti, neophodno je ukazati na samo određenje bezbjednosti. Kada je u pitanju bezbjednost, treba reći da se radi o vrlo složenom pojmu, za kojeg još uvijek nema jedinstvene definicije. U vezi određenja pojma bezbjednosti zanimljivo je gledište Dimitrijevića, po kojem je „određenje bezbjednosti multidefinicijsko i neuniverzalno“. Svi shvataju ili naziru njegovo značenje, a malo ko umije da ga sažeto izloži i obrazloži. Nesporno je da, u najopštijem smislu, „bezbednost postoji kada postoji i nesmetano se ispoljava (dostiže se, razvija i unapređuje, može da se uživa) ono što je (za nas) vredno i značajno, i kada je takvo stanje očigledno izvesno, predvidivo i kontrolisano, što podrazumeva i (našu) sposobnost da ga zaštitimo od neželjenih uticaja“ (Dimitrijević, 1973, str. 38). Nešto drugačije viđenje bezbjednosti daje Tadić, po kojem on pod bezbjednošću smatra „stanje u kojem države smatraju da nema opasnosti od vojnog napada, političkih prinuda ili ekonomskih prisila tako da mogu slobodno da se razvijaju“ (Tadić, 1991, str. 21). Izlaskom civilne zaštite iz sistema odbrane, ona se od tada posmatra kao dio unutrašnje bezbjednosti i dio sistema zaštite i spašavanja. U Bosni i Hercegovini sistem zaštite i spašavanja čine organi i tijela Vijeća ministara (Vladin sektor), pravni subjekti i nevladin sektor. Civilna zaštita skupa sa ostalim organima, pravnim subjektima i službama učestvuje u ostvarenju bezbjednosti na lokalnom nivou. Ona, tj. civilna zaštita direktno i isključivo se ne bavi samo bezbjednošću, ali kroz svoj rad itekako ima dodirnih tačaka i na takav način doprinosi ostvarenju funkcije bezbjednosti. U današnje vrijeme, u eri savremenog društva, vrlo česte aktivnosti imaju štabovi civilne zaštite na

lokalnom nivou sa organima bezbjednosti, prije svih sa policijom. Ostvarenju potpune i potrebne bezbjednosti na nacionalnom i lokalnom nivou zahtjev jedan skup više sistema koji se direktno i indirektno bave bezbjednošću. Kako navodi Grizold „sustav nacionalne sigurnosti danas u suštinskom smislu predstavlja sintezu svih podsustava u društvu, jer osigurava temeljne uvjete za opstanak i razvoj, kvalitetu života i djelovanje u smjeru povećanja otpornosti društva i prirode od ugrožavanja, te otklanjanja posljedica, što ih prouzroče izvori ugrožavanja“ (Grizold, 1999, str. 8).

ZAKLJUČAK

Na području Bosne i Hercegovine, odnosno u njenim entitetima, Brčko Distriktu Bosne i Hercegovin, kantonima, gradovima i opštinama organizovana je civilna zaštita, koja je utemeljena na osnovu Zakona i drugih pravnih akata. Bosna i Hercegovina, govoreći prije svega u kontekstu civilne zaštite, je subjekt zaštite i spašavanja u međunarodnim odnosima i u tom pogledu ima i određene međunarodne obaveze. Isto tako, OUN na globalnom nivou ima itekako važnu ulogu u sistemu zaštite i spašavanja, a to je veoma bitno, da određene upravljačke strukture koje rukovode zaštitom i spašavanjem u Bosni i Hercegovini imaju jednu vrstu spoznaje o veličini i širini takvog sistema, te i mogućnosti pomoći našem sistemu usled prirodnih nesreća i katastrofa. Lokalna zajednica prvenstveno se oslanja na svoje štabove civilne zaštite, ali u slučaju opravdane potrebe i na civilnu zaštitu na većem nivou, entitetskom, državnom i međunarodnom. Bez sumnje, civilna zaštita jeste u osnovi bitan segment sistema bezbjednosti u okviru unutrašnje bezbjednosti. Potvrda takvoj konstataciji se može vidjeti iz opisa njenih zadataka i uloge koja joj je održana pozitivno pravnim propisima. Oduvijek je civilna zaštita bila prepoznata kao ključni faktor kada je ugroženo civilno stanovništvo, a posebno danas kada se sve češće pojavljuju različite prirodne nesreće i katastrofe. Vrijeme koje dolazi, takozvano savremeno doba i savremeno društvo, zasigurno je da će se sve više oslanjati na pomoć civilne zaštite kroz različite forme, prvenstveno zaviseći od oblika i vrste ugrožavanja ljudi, materijalnih, kulturnih i drugih dobara. Današnje društvo je sve više ugroženo ne vojnim oblicima ugrožavanja, a sve manje oružanim konfliktima i dejstvima. Ta važnost civilne zaštite u današnje vrijeme i vrijeme koje tek prestoni, prepoznato je na svim nivoima organizovanja ljudi, a posebno u lokalnoj zajednici, gdje ljudi imaju prisnije odnose i gdje uživaju najveći dio svojih prava i zadovoljavaju najveći dio svojih elementarnih životnih potreba.

LITERATURA

- Bander, W. (1958). *Impact of Agricultural Adjustment on Community Structure*. Washington: Rural Sociology Urbana.
- Dimitrijević, V. (1973). *Bezbednost i politička zajednica, pojam bezbednosti u međunarodnim odnosima*. (str. 7-38). Beograd: Savez udruženja pravnika Jugoslavije.
- Grizold, A. (1999). *Suvremeni sistemi nacionalne sigurnosti*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Hawley, A. (1950). *Human ecology*. New York: Ronald Press.
- Huseinbašić, Ć. (2007). *Civilna zaštita u sistemu sigurnosti*. Sarajevo: Fakultet političkih nauka.
- Huseinbašić, Ć. (2009). *Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja*. Sarajevo: Jordan studio d.o.o.
- Jakovljević, V. (2006). *Sistem civilne odbrane*. Beograd: Fakultet civilne odbrane Univerziteta u Beogradu.
- Javorović, B. (1992). *Suvremeni sustavi civilne odbrane*. Zagreb: Otvoreno sveučilište.
- Okvirni Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini. (2008). Sarajevo: Službeni glasnik BiH, broj:50/08.
- Pejanović, M. (2013). *Ogledi o državnosti i političkom razvoju BiH*, Sarajevo: TKD Šahimpašić.
- Sukljenik, K. (1976). *Civilna odbrana stranih zemalja*. Beograd: VIZ.
- Tadić, B. (1991). *Bezbednost i odbrana nesvrstanih zemalja*, Beograd: Centar oružanih snaga za strategijska istraživanja i studije.
- Zakon o civilnoj zaštiti Republike Srpske. (2002). Banja Luka: Službeni glasnik RS broj: 26/02.
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. (2003 i 2006). Sarajevo: Službeni glasnik FBiH, broj: 39/03 i 22/06.

CIVIL PROTECTION AS A SEGMENT OF SECURITY IN LOCAL COMMUNITY

Dražen Erkić, Mirjana Bakmaz, Krista Radović

The College of Service Business, Cara Lazara bb, 71350 Sokolac, Istočno Sarajevo, Bosna i Hercegovina, drazan.erkic@hotmail.com

APSTRACT

A man, individually or as a part of society, in the past faced different dangers and threats to his personal safety and safety of his property. Until the mid of the 20th century the greatest danger to states, men, material and cultural assets was war. After the development of science, technique and biggertrafficing of goods and services, development of the whole society, the most often threats to man and normal functioning of the society are natural disasters like floods, mudslides, earthquakes, winds, fir etc. For this kind of safety threats to people and property, aside from other subjects of security, civil protection takes central position. Its role is recognizable not only local or on state level but on international level as well. As a segment of security civil protection has always existed as mans follower and guarantor of survival but in different from and with different actions. This paper has a goal to point out significance and role of civil protection on all levels of organization and especially in the local community its organization and actions, and this paper will also show historical development and its connection to local government and civil defense. This paper will also point out the necessity for its existance locally, in regards to that level of organization of population, people exercise their rights and satisfy their basic needs.

Key words: civil protection, safety, civil defense, local community, local government.